

m.remissvar@regeringskansliet.se
m.naturmiljoenheten@regeringskansliet.se
agnetha.alriksson@regeringskansliet.se

Synpunkter på remissversionen av Skogsutredningens betänkande SOU 2020:73 "Stärkt äganderätt, flexibla skyddsformer och naturvård i skogen", Dnr M2020/01926

Skogforsk har beretts tillfälle att lämna synpunkter på rubricerade dokument från Regeringskansliet. Nedan lämnas övergripande kommentarer och kommentarer till förslagen i de fall de har bäring på Skogforsks uppdrag och verksamhet. Synpunkterna har sammanställts av undertecknad, tillsammans med kollegorna Line Djupström, Erik Ling och Johan Sonesson.

Skogforsk är skogsbrukets forskningsinstitut med uppdraget att utveckla och kommunicera kunskap, tjänster och produkter som bidrar till en hållbar utveckling i skogsbruket till nytta för samhället

Generellt

Skogforsk konstaterar att utredningen genomförts på ett grundligt och ambitiöst sätt med gedigna faktaunderlag. Vi stödjer helt utgångspunkten om att se förslagen i en helhet, även om detta inte utesluter att de enskilda förslagen kan modifieras.

Skogforsk noterar vidare att flera pågående arbeten vid sidan Skogsutredningen pågår, t.ex. bioekonomistrategin och det nationella skogsprogrammet. För genomslag, vilket kommer att kräva tillräcklig politisk samsyn och samverkan med skogsbrukets intressenter, behöver dessa olika insatser harmoniera med varandra – inklusive viss överlappning. Det är svårt att tänka sig en bioekonomistrategi som inte har stöd i Skogsutredningens huvudsakliga förslag och vice versa.

Skogforsk ser stora möjligheter att kunna bidra till förslagens realiserande, t.ex. avseende

- ytterligare FoI och kommunikation kopplat till praktiskt kunnande inom flera områden, inte minst digitalisering, men även skogsbruk i stort. Vi är därmed mycket positiva till att medverka i ett vetenskapligt råd inom våra olika kompetensområden.
- aktiv naturvård där naturvårdande skötselåtgärder blir viktiga. I dagsläget finns flera pågående projekt och dessutom storskaliga försök och demonstrationsområden där dessa frågor undersöks. Men mer kunskap och praktiska modeller för genomförande krävs.

Magnus Thor

FoI-chef

magnus.thor@skogforsk.se
Uppsala Science Park, 751 83 Uppsala
+46 (18) 18 85 00, www.skogforsk.se

- plattformen för Adaptivt skogsbruk, som kan vara en värdefull tillgång. För att komma framåt kring olika motstående mål krävs en tydlig involvering av intressenter och att input får ett genomslag. Vi noterar en viss trötthet från intressenterna att delta i olika dialogprocesser, och i det sammanhanget kan den adaptiva modellen vara användbar då den är konkret och ger snabb återkoppling. Skogforsk håller på att bygga upp kunskap och erfarenhet kring detta.

Kommentarer på utredningens förslag

Förslag för stärkt äganderätt

Formellt skydd av skog bör i huvudsak ske frivilligt

Begreppet och arbetssättet frivilligt formellt skydd är mycket intressant. Detta utgår dock från att markägarnas kunskap är stor om naturvärden och dess betydelse för biologisk mångfald. Huruvida frivillighet är ett tillräckligt starkt incitament för att avstå från virkesproduktion till förmån för formellt skydd är ett intressant område för forskning. Likaså behövs kunskap (forskning) om vilka skogstyper som är viktiga och hur stora arealer som behöver skyddas, utifrån alla aspekter av biologisk mångfald; populationer, arter, gener, biotoper, ekosystem mm. Denna kommentar gäller även för förslaget om handlingsprogram för biologisk mångfald nedan.

Skogsstyrelsen bör upphöra med nyckelbiotopsinventering

Skogforsk delar utredningens konstaterande om att det föreligger en rättsosäkerhet kring nyckelbiotopsklassificering i relation till de marknadsutvecklade certifieringssystemen. Samtidigt finns ett stort värde i att samla kunskap och data om viktiga miljöer för olika natur- och kulturvärden. Utredningen föreslår att markägare bör kunna få hjälp att identifiera områden i skogen som kan ha betydelse för biologisk mångfald. Här ser Skogforsk en stor utmaning för markägare att kunna inhämta tillräckligt med kunskap inom ämnet, men också stora möjligheter att utnyttja digitalisering och tillgängliga samt framtida data för olika typer av beslutsstöd. Här kan Skogforsk bidra.

Ersättning bör utgå för all fjällskog med höga naturvärden

Skogforsk tillstyrker förslaget. Det är bra att tydliggöra vilka skogar som bör brukas och vilka som bör bevaras, inklusive ersättning för brukanderestriktioner.

Ersättning för skydd av skog bör vara skattefri

Skogforsk avstår från synpunkter på detta förslag.

Förslag för en växande cirkulär bioekonomi

Mål för ökad hållbar tillväxt och en bioekonomisk strategi för skogen

Att sätta väl förankrade mål för hållbar tillväxt skulle underlätta prioriteringar, tolkningar och uppföljning av olika skogliga åtgärder inklusive hänsyn och avsättningar. Skogforsk tillstyrker därför förslaget på ett övergripande plan. Skogforsk är redo att bidra till att realisera de produktionshöjande åtgärderna som beskrivs i Skogsstyrelsens rapport ”Skogsskötsel med nya möjligheter, 2019/24”, exempelvis med analys, beslutsstöd och utbildning.

Att konkret utarbeta mål för ökad hållbar tillväxt samt att utforma en bioekonomisk strategi innebär dock ett stort arbete, där förarbetena till det nationella skogsprogrammet tydligt illustrerar svårigheten att nå konsensus. Arbetssättet blir därmed avgörande för framgång.

En tänkt bioekonomistrategi, som omfattar en större mängd aktörer och sektorer i samhället precis som utredningen konstaterar, kräver en bredare ansats. Men den kan inte frikopplas från Skogsutredningens slutsatser eller arbetet inom det nationella skogsprogrammet eftersom

skogens betydelse i bioekonomin är så stor. Det är därför viktigt att dessa tre enheter kan kopplas samman på ett naturligt sätt.

En nationell samordnare för skogsprogrammet

Vi delar utredningens slutsats om tidig politisering under arbetet med skogsprogrammet. Mot den bakgrunden framstår nationell samordning som ett bra förslag. Exemplet Fossilfritt Sverige och Träbyggnadsstrategin kan vara bra inspiration. Fortfarande gäller ovanstående resonemang om att de olika delarna bioekonomisk strategi och skogsprogrammets dialogprocess måste kunna fungera samtidigt och helst tillsammans.

Fokus på att genomföra tillväxthöjande åtgärder i skogen, att bekämpa skogsskador och få till stånd naturvårdande skötsel

Med tanke på alla anspråk som görs på den svenska skogen är det mycket angeläget att den kan leverera på så många områden som möjligt, trots att detta ändå sannolikt inte kommer att vara tillräckligt. Skogforsk tillstyrker därför utredningens förslag. Olika former av skador på skog är ett särskilt viktigt insatsområde, både för forskning, kunskapsförmedling och samverkan. Forskningsområden inkluderar plantskydd, trädslagsblandning och skötselsystem för att förebygga, begränsa och hantera skador samt strategier för att hantera multiskadade skogar. En mer aktiv naturvård genom t.ex. naturvårdande skötsel är också angelägen. Vi har en viktig uppgift i att utveckla och utvärdera hur generell och förstärkt hänsyn utförs och sköts på ett smartare sätt över hela omloppstiden. En annan uppgift är att utveckla och demonstrera landskapsanpassad naturhänsyn som kan bibehålla och förstärka naturvärden, både i produktionsskogar och i naturvårdsavsättningar.

Regelöversyn och regelförenklingar för skogsbruket

Skogforsk tillstyrker utredningens förslag.

Ta till vara möjligheten till naturturism i skyddad natur

Naturturism är en viktig del av skogens mångbruk och samhällsnytta. Skogforsk tillstyrker utredningens förslag.

Förslag för en tydligare skogsvårdslagstiftning, en mer ändamålsenlig inventering av skog och halverad handläggningstid för avverkningsanmälan

Kunskapskrav i skogsvårdslagen och krav om särskild anmälan om miljöbalkssamråd

Skogforsk tillstyrker förslaget om kunskapskrav i skogsvårdslagen, men vi inser att det kommer behövas förtydligande om innebörden av ”rimlig omfattning”, i vilken utsträckning kunskapskraven kan delegeras till ombud (rådgivare, virkesköpare) med mera.

Handläggningstiden för avverkningsanmälningar förkortas till tre veckor

Förutsatt att ovanstående finns på plats och fungerar är det positivt att handläggningen kan effektiviseras. Skogforsk tillstyrker utredningens förslag.

En mer ändamålsenlig inventering genom naturmiljöbeskrivningar

Skogforsk tillstyrker utredningens förslag och ambitionen att ge markägarna kunskapsunderlag och stöd för beslut som kan förbättra och effektivisera naturvärden. Vi ser tydliga möjligheter för Skogforsk att bidra i kunskapsöverföringen, t.ex. genom olika digitala beslutsstöd. Om handläggning m.m. effektiviseras på Skogsstyrelsen till följd av ovanstående förslag finns även goda möjligheter att öka insatserna inom rådgivning, inte minst inom detta område.

Förslag för en tydligare politik för bevarande av biologisk mångfald

Det behövs kunskap för att kunna fatta politiska beslut om naturvård

Skogforsk stödjer utredningens förslag, och vi är positiva till medverkan med kompetent personal i ett vetenskapligt råd om vi får frågan. Vi kan bidra inom områden som

naturvårdsbiologi och naturvård i praktiskt skogsbruk, skötsel av NS-bestånd och multifunktionella skogar, datainsamling och -analys, digitalisering samt beslutsstöd för planering, utförande och uppföljning av naturvård och alla skogliga operationer. Det är viktigt att till det vetenskapliga rådet även knyta kompetens som avser relevanta tillämpningar av kunskapen, inte enbart inom bevarandebiologi och biologisk mångfald.

Ett tydligt politiskt ställningstagande om vad Sverige behöver göra för att uppnå sina internationella åtaganden om biologisk mångfald i skogen

Skogforsk delar utredningens syn att politiken bör utgå från en vetenskaplig beskrivning av problemet. Därutöver avstår vi från synpunkter.

Ett nationellt handlingsprogram för biologisk mångfald i skogen

Skogforsk delar utredningens syn på att ett politiskt ställningstagande bör följas upp av ett konkret handlingsprogram i linje med det som föreslås. Synpunkter på handlingsprogrammet får anstå tills det materialiseras, men det är viktigt att det knyts resurser och finansiering till genomförandet.

En statlig investering i Sveriges unika fjällnaturskogar

De stora sammanhängande naturskogarna i fjällen är ett statligt ansvar

Skogforsk delar utredningens bedömning om det stora värdet av ett sammanhängande område med "ekosystemmångfald". En investering av den storlek som föreslås stärker den biologiska mångfalden men undantar samtidigt möjlighet till skörd av virke från ett stort område. Ersättningar, markbyten och liknande åtgärder förutses bli en omfattande hantering som uppgår till stora belopp. Även detta förslag måste betraktas tillsammans med övriga utredningsförslag om t.ex. bioekonomisk strategi.

Bevarade naturskogar kan bidra till landsbygdsutveckling samt stärka renskötselns och det rörliga friluftslivets intressen

Detta förslag sammanhänger till stor del med förslaget "Ta tillvara möjligheten till naturturism i skyddad natur". Skogforsk har inga ytterligare synpunkter.

Avgränsningar och övriga förslag

I utredningen beskrivs väl hur avgränsningar gjorts och överväganden i hur uppdraget tolkats. Vi vill än en gång understryka betydelsen av att skogsskadorna adresseras, varför vi positivt noterar förslaget om ett skogsskadecenter. Skogforsk ser fram emot att medverka aktivt i ett sådant centrum tillsammans med utsedda ansvariga (SLU och Skogsstyrelsen) och övriga intressenter. Likaså stödjer vi det uttryckta behovet av tillförlitlig statistik för att följa bioekonomins utveckling.

Uppsala dag som ovan

Magnus Thor
FoI-chef